

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
seb@aid.dep.no

Deres ref.:

Vår ref.: 200800045-1

Oslo 30.04.08

Høring om oppfølging av Stortingets vedtak om ny alderspensjon i folketrygden med utkast til lovendringer

Sparebankforeningen viser til ovennevnte høring, og vil innledningsvis beklage at vi ikke står på listen over høringsinstanser. Vi antar at det skyldes en inkurie. Viser for ordens skyld til elektronisk korrespondanse med ekspedisjonssjef Tomas Berg i denne forbindelse.

Av hensyn til en nødvendig forankring i foreningens organer, har det ikke vært mulig å sende vårt svarbrev ved høringsfristens utløp.

Innledning

Sparebankforeningen har tidligere, blant annet i en kommentar til NOU 2004:1 datert 3. juni 2004, gitt klart uttrykk for at det haster med å gjennomføre langsiktige reformer av folketrygden. Vi har understreket at dagens pensjonssystem virker hemmende på arbeidskrafttilbudet og kapitaltilgangen. Det er derfor et sterkt behov for et reformert pensjonssystem som gir økt verdiskapning gjennom økt og lengre yrkesdeltagelse, og dermed større evne til å bære fremtidens (økte) pensjonsforpliktelser.

Vi konstaterer at høringsnotatet med utkast til lovendringer tar utgangspunkt i pensjonsforliket i Stortinget i april i fjor. Vi tar også til etterretning trepartsavtalen mellom regjeringen, LO og NHO 2. april i år om en ny AFP-ordning og en "mildere" innfasing av levealdersjusteringen.

Sparebankforeningen er tilfreds med at prinsippene om fleksibel pensjonsalder, mulighetene til å kombinere arbeid og alderspensjon fra folketrygden og innføring av delingstall består. Derimot ser vi konturene av et fortsatt komplekst regelverk som gjør det vanskelig for folk flest å skaffe seg en god pensjonsoversikt. Det legges det opp til en relativt komplisert opptjeningsmodell, ikke minst for personer født i 1954-62. Levealderjustering (delingstall) og egne forholdstall for pensjoner i dagens alderspensjon er også kompliserende elementer. Beregningen av arvegevinst likeså. Mye av dette er nødvendig og forankret i Stortinget, men det stiller store krav til god og rettidig informasjon allerede fra 1.1.2010.

Vi er også sterkt opptatt av at arbeidet med de uløste spørsmålene knyttet til pensjonsreformen – ikke minst tilpasning av tjenstepensjonsordningene i forhold til ny folketrygd – settes i gang så raskt som mulig. Tjenstepensjonslovene må endres både i forhold til beregning av ny folketrygd og muligheten til tidligpensjon/å kombinere inntekt og

pensjon. Tiden frem til iverksettelse er knapp, og flere forhold må belyses og avklares før ny alderspensjon kan settes ut i livet fra 2010.

Kommentarer til enkeltpunkter

2. Nærmere utforming og presentasjon av ny alderspensjon i folketrygden

Departementet påpeker selv behovet for god informasjon på et område som i utgangspunktet er "ukjent terreng" for svært mange. I øyeblikket jobbes det med to uavhengige pensjonsportaler, NAVs pensjonsportal og Norsk Pensjon.

Det fremstår som lite hensiktsmessig at det brukes (store) ressurser på å utvikle to portaler som begge skal være "non-profit". Vi er derfor tilfreds med at det er inngått en intensjonsavtale mellom de to pensjonsportalene om et forpliktende samarbeid med sikte på etablering av og vedlikehold av en felles pensjonsportal. Vi mener det også kan være grunnlag for å vurdere en samordning/et samarbeid med Finansportalen. Dette både for å effektivisere utvikling, drift og vedlikehold, men også for å gjøre det lettere for forbrukerne å finne frem og bruke de komplementære tjenestene.

3. Opptjening av inntektpensjon

Departementet ber høringsinstansene spesielt kommentere nedre aldersgrense for pensjonsopptjening. Sparebankforeningen mener denne bør settes til 13 år, som er gjeldende grense for særskilt skatteligning av inntekt.

Begrunnelsen er denne: For det første er et grunnleggende prinsipp i ny alderspensjon alleårsregelen, det vil si at alle år med pensjongivende inntekt skal gi opptjening i folketrygden. For det andre mener vi det vil bidra til en forenkling å ha samme aldersgrense for pensjonsopptjening som for særskilt inntektsligning.

Tilsvarende kan argumenteres mot at det settes en øvre grense (på 75 år) for pensjonsopptjening. Argumentet om at inntektsforskjellene i pensjonssystemet kan bli for store kan møtes med følgende motargument: Så lenge andre pensjonister ikke får mindre som en følge av at noen får mer, så er det lettere å akseptere en "aldersgrenseløs" pensjonsopptjening. Igjen med henvisning til alleårsregelen og den økte verdiskapningen som den økte yrkesdeltagelsen gir. Samfunnet bør ikke undervurdere den potensielle arbeidskraft og kompetanse folk også i denne aldersgruppen kan representere i fremtiden.

Hva gjelder pensjonsopptjeningsmodellen i ny alderspensjon – 18,1 prosent av årlig pensjongivende inntekt (inntil 7,1G) – fastslår departementet, med SSB som kilde, at dette tilsvarer Stortingets "instruks" om en pensjonsopptjening på 1,35 prosent av inntekten. Denne viktige forutsetningen er i relativt beskjeden grad dokumentert i høringsnotatet. Det er viktig for troverdigheten og tilliten til ny alderspensjon at denne sammenhengen er riktig for alle, og ikke bare det ene eksemplet som presenteres i notatet.

Vedrørende pensjonsopptjening på annet grunnlag: Det legges opp til pensjonsopptjening for ulønnet omsorgsarbeid. Departementet foreslår imidlertid at øvre grense for opptjening på dette grunnlag settes til 69 år. Sparebankforeningen stiller spørsmål ved om det er riktig å ha en lavere grense på dette grunnlag enn for ordinær pensjongivende inntekt.

Avslutningsvis når det gjelder opptjening av inntekstpensjon vil vi gi uttrykk for at vi deler departementets bekymring for at en forbedring av pensjonsopptjening for arbeidsledige kan gjøre det gunstigere, økonomisk sett, for personer over 62 år å motta dagpenger fremfor å ta ut tidligpensjon. Vi er tilfreds med at departementet har problemstillingen under oppsikt.

Vi ser også at det ligger en betydelig pedagogisk utfordring i å forklare og forsvare "forskjellsbehandlingen" av delvis arbeidsledige med graderte dagpenger, og helt eller delvis arbeidsledige (frivillig eller ufrivillig) uten dagpenger. Sparebankforeningen mener førstnevnte er en distinkt gruppe som er i en prosess med NAV, noe som kan forsvare en forskjellsbehandling. Likevel ser vi at for eksempel nyutdannede som ufrivillig arbeider deltid kan komme ufortjent dårlig ut av dette.

5. Uttak av ny alderspensjon

Vi er grunnleggende positive til de nye og fleksible uttaksreglene. Samtidig ser vi at de gir tilpasningsmuligheter som kanskje ikke er tilsiktet, for eksempel at en person kan jobbe full tid parallelt med at han/hun mottar full alderspensjon fra folketrygden og eventuell AFP. Vedkommende kan med dette overta forvaltningen av deler av sin pensjonskapital, og på den måten forhindre at pengene går tapt (gå til arvegevinst) ved eventuell tidligere død.

Det er grunn til å anta at mange vil tilpasse seg slik, og vi anbefaler dermed at konsekvensene av dette utredes nærmere. Ikke med sikte på å forby en slik tilpasning, men for å være "føre var" og vurdere fordeler/ulempene for den enkelte og samfunnet.

Departementets forslag om gradering fra 10-100 prosent, med intervaller på fem prosentpoeng, for uttak av delpensjon er fornuftig og fleksibel nok. Det samme gjelder mulighetene til å endre pensjonsgrad en gang i året.

Derimot er vi mer kritiske til den strenge linjen departementet legger opp til når det gjelder eventuell uttak av garantipensjon før 67 år. En ting er å inkludere eventuelle supplerende pensjoner i tillegg til folketrygden i grunnlaget for å tillate/ikke tillate tidliguttak av garantipensjon. Et annet forhold er at mange "minstepensjonister" kan ha opparbeidet seg en betydelig privat formue, for eksempel i form av boligverdier. Nye bankprodukter gjør det enkelt å omgjøre for eksempel boligverdier til en løpende pensjonsutbetaling. Her bør, etter vår mening, listen legges lavere enn departementet antyder for også å gi fremtidige minstepensjonister bedre muligheter til å kunne gå av før 67 år.

Vi minner i den forbindelse også om at det i trepartsavtalen mellom regjeringen, LO og NHO ligger inne som en forutsetning at den livsvarige delen av AFP-påslaget legges til grunn ved vurderingen av retten til å ta ut pensjon i folketrygden før 67 år. Det er viktig at disse endringene kommer inn med presise formuleringer i den nye loven.

Avslutningsvis, under dette punkt, vil vi også minne om at varig arbeidsuføre, etter dagens regelverk, er å anse som uførepensjonister frem til fylte 67 år før de går over til å være alderspensjonister. Når det nå legges opp til valgfritt uttak av alderspensjon fra fylte 62 år, må forholdet til uførepensjonister avklares.

6. Endringer i dagens alderspensjon

Departementet foreslår å basere beregningen av arvegevinst på "demografisk dødelighet", fordi den er "enklere å implementere". Sparebankforeningen er bekymret for at en så komplisert måte å beregne arvegevinsten på i fremtiden vil føre til et press mot forenkling og mer forutsigbarhet. Dessuten er det svært sannsynlig at denne arvegevinsten vil bli mindre i årene fremover som en følge av generelt lavere dødelighet. Kravet om en kompensasjon for dette vil raskt dukke opp.

Derfor går vi inn for en enklere modell for beregning av arvegevinst, enten ved å gi et likt kronebeløp til alle eller en fast prosentsats på toppen av ordinær opptjening (18,1 prosent) slik at summen blir mest mulig lik stortingets forutsetning i pensjonsforliket.

7. Levealderjustering

Et viktig element i ny alderspensjon fra 2010 er levealderjustering (delingstall/forholdstall). Her er forutsetningene nå endret i og med trepartsavtalen mellom regjeringen, LO og NHO i forbindelse med årets lønnsoppgjør.

Levealderjustering kan i fremtiden føre til en vesentlig reduksjon i årlig pensjonsutbetaling. For å kompensere for dette, må den enkelte jobbe lengre for på denne måten å opptjene en høyere pensjonskapital.

Det er derfor viktig at myndighetene legger forholdene enda bedre til rette for at senioren faktisk kan kompensere for ny levealderjustering ved å jobbe lengre. Nevnte trepartsavtale gir et større "pusterom" for å jobbe aktivt med denne problemstillingen.

8. Regulering av opptjente rettigheter

Her er departementets forslag på linje med stortingsforliket, med ett vesentlig unntak: Forslaget om regulering av inntektpensjon under utbetaling. Her sier stortingsforliket at denne skal reguleres hvert år med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Departementet foreslår å endre denne reguleringsnøkkelen med denne: Lønnsvekst minus en fast faktor på 0,75 prosentpoeng.

Sparebankforeningen synes denne forenklingen virker fornuftig, og gir sin tilslutning til den.

12. Utkast til endringer i folketrygdloven

Vi konstaterer at det i utkastet benyttes begreper som i utgangspunktet ikke er helt presise, eller som kan tolkes på ulike måter. Eksempel på dette er "lønnsvekst" (flere paragrafer) og "inntekt mv" (§ 20-2). Her er det behov for presiseringer som reduserer fortolkningsmulighetene.

Arne Hyttnes

Adm. direktør

Rolf Mæhle

Ass. direktør